

трансферною системою. Основним її принципом є системність та систематичність оцінювання навчальної діяльності студента, визначення його досягнень за всі види виконуваних робіт (лекції, практичні роботи, семінари, консультації, індивідуальну та самостійну роботу, підсумковий контроль (іспити, заліки), дипломну роботу, педагогічну, навчальні й виробничі практики) чи інші види діяльності, пов'язані з оцінюванням.

Сьогоднішнє ефективне навчання студентів стане логічним завершенням виходу України з фінансово-економічної кризи. Це завдання може бути вирішено лише інтенсивним шляхом – використання сучасних науково обґрунтованих методів і засобів навчання, значним підвищення ефективності праці основних учасників процесу навчання – викладачів і студентів.

Функціональні знання майбутніх спеціалістів складні і багатогранні, їх неможливо оцінити якимось єдиним способом, а необхідно користуватись різними методами оцінки: усними і письмовими відповідями, спостереженням і оцінкою виконуваної роботи на заняттях, навчальній, навчально-виробничій чи іншій практиці, об'єктивним тестуванням з теми, розділу, модуля чи зі всієї дисципліни або є комплексно зі спеціальності.

Організаційно-методичні заходи з впровадження тестового контролю у навчальному закладі повинні створювати таку атмосферу, щоб студент обов'язково працював систематично, проявляючи наполегливість та вольові зусилля.

Література

1. Алексейчук І.С. Про технологію створення систем тестування// Нові технології навчання: Науково-методичний збірник. – К.: НМЦВД, 2000.
2. Бельчев П.В. Проектування педагогічних тестів контролю знань // Збірник наукових праць (Матеріали науково-практичної конференції “Інформаційні технології в освіті” (16-18 травня 2001р.)). – Бердянськ: БДП, 2001. – С. 90-94.
3. Булах І.Є., Мруга М.Р. Створюємо якісний тест: Навчальний посібник. – К.: Майстер-клас, 2006. – 160 с.
4. Глоссарий терминів по технологии образования. – Женева, ЮНЕСКО, 1986. – 239 с.
5. Матвієнко В.М., Тонкоглас П.П. Тестовий контроль, його можливості, місце в навчальній роботі та умови ефективного впровадження // Організація навчально-виховного процесу. – 2005. – №5. – С. 101-174.

УДК 37.013.42+372.32

Рогальська І.П.

ПІДГОТОВКА ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ ДО ЗДІЙСНЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ У ДОШКІЛЬНОМУ ДИТИНСТВІ

Анотація. Стаття присвячена розгляду проблеми підготовки педагогічних кадрів до здійснення соціально-педагогічного супроводу соціалізації особистості у дошкільному дитинстві, пропонується запровадження курсу “Соціалізація особистості та методика ознайомлення дошкільників з суспільним довкіллям”.

Аннотация. Статья посвящена рассмотрению проблемы подготовки педагогических кадров к осуществлению социально педагогического сопровождения социализации личности в дошкольном детстве, предлагается внедрение курса “Социализация личности и методика ознакомления дошкольников с общественной окружающей средой”.

Annotation. The article is devoted consideration problem of training pedagogical personnels to realization socially pedagogical accompaniment of socialization personality in preschool childhood, introduction of course is offered “Socialization of personality and method of acquaintance of under-fives with a public environment”.

Процеси реформування та модернізації, які зараз відбуваються в системі вищої педагогічної освіти, об'єктивно спрямовані на її подальший прогресивний розвиток, забезпечення потреб суспільств та держави у кваліфікованих фахівцях, що передбачає відповідні зміни у професійно-педагогічній підготовці педагогів до роботи з дітьми дошкільного віку. Підготовка фахівців соціальної та дошкільної освіти як педагогічна проблема пов'язана зі ступеневою підготовкою педагогічних кадрів, реформуванням вищої педагогічної освіти, пошуком її нового змісту, перебудовою в системі особистісно зорієнтованого виховання, що породжує проблему соціально-педагогічного супроводу соціалізації особистості в дошкільному дитинстві.

Вітчизняними ученими розглядаються питання щодо підготовки фахівців вищої школи до соціально-педагогічної діяльності (О. Безпалько, І. Зверєва, А. Капська, Л. Коваль, С. Литвиненко, Л. Міщик, С. Харченко та ін.), підготовки фахівців дошкільної освіти (Л. Артемова, О. Богиніч, А. Богуш, Г. Беленька, І. Дичківська, Н. Гавриш, К. Крутій, В. Кузь, Н. Лисенко, І. Луценко, Г. Підкурманна, Т. Поніманська, Г. Сухорукова), професійно-педагогічної підготовки майбутніх вихователів до соціалізації дітей дошкільного віку (Н. Сайко). Водночас спеціальної розробки потребує педагогічна стратегія розвитку інноваційної спрямованості особистості педагога закладу освіти, який володіє методологією нових підходів до дитинства, до специфіки соціалізації дітей дошкільного віку в сучасному соціумі, спроможного здійснювати соціально-педагогічний супровід соціалізації особистості в дошкільному дитинстві.

Педагогічний процес у вищій школі спрямовується на становлення професійної компетентності педагога, який володіє фундаментальними соціально-гуманітарними і фаховими знаннями, спроможний вирішувати професійні завдання і водночас здатний до самоусвідомлення, саморозвитку, самовиховання і самовдосконалення, до розвитку, виховання й соціалізації підростаючих поколінь за інноваційними технологіями освіти в її різних ланках. Зміст стандартів ступеневої освіти є фундаментом подальшого творчого пошуку науковців, викладачів, працівників у галузі реформування професійної соціальної та дошкільної освіти. Різноманітність навчальних планів і програм врівноважується загальними вимогами для здобуття фахового ступеня. Але у реаліях сьогодення існує низка об'єктивних і суб'єктивних протиріч, які впливають як на соціально-педагогічні аспекти сучасного дитинства, так і на якість підготовки фахівців соціальної та дошкільної освіти, на яких зупинимося нижче. По-перше: демократизація дитячого життя, юридичні свободи, зафіксовані у міжнародних, державних та інших документах з одного боку, та обмеження простору дитячої життєдіяльності; підвищення рівня життя дитини і родини (кількість і якість дитячої індустрії розваг) і водночас, зниження якості життя дитини (тривога, апатія, песимізм для значної групи дітей) у сучасному суспільстві. По-друге: інфантицид як відвернення дорослих від дитини, дітовбивство (велика кількість абортів), соціальне сирітство та зростаюча адопція (усиновлення/удочеріння) чужих дітей. Звідси, протиріччя між вимогами, які пред'являє сучасна соціальна ситуація в Україні до підростаючої особистості, і нездатністю соціальних інституцій суспільства реалізувати свої соціальні функції, сприяючи виконанню цих вимог.

Відтак, необхідна розробка нових науково-методичних підходів до професійної підготовки кадрів з урахуванням особливостей сучасної соціально-економічної та соціально-культурної ситуації загалом та специфіки процесу соціалізації в дошкільному дитинстві, зокрема.

Ми звернулися до векторів творення нової генерації вихователя нової школи, представлених В. Кузем:

- кожний вихователь має бути творчої особистістю, отже повинен бути вихований як творча особистість;
- кожний вихователь має бути педагогом-дослідником;
- кожний вихователь має бути оратором, повинен майстерно володіти словом;

– кожний вихователь має володіти найновішими виховними інформаційними технологіями [1, 13].

У зв'язку з цим нам видається важливим:

– сформувати у майбутніх педагогів нове розуміння сучасного дитинства як соціокультурної цінності суспільства, як самостійний і значущий період життя, в якому відбувається інтенсивний розвиток і становлення особистості дитини, активне її входження в життя за педагогічної підтримки дорослих. Основною є ідея збереження самобутності і унікальності дитини та світу її дитинства;

– забезпечити усвідомлення сучасними фахівцями дошкільної та соціальної освіти знань про дитину в особистісно-середовищному контексті, сформувати уміння і навички, необхідні педагогам у сфері соціально-виховної практики та оволодіти новітніми технологіями соціалізації особистості у дитинстві;

– виробити уміння давати педагогічну оцінку соціальним процесам, що відбуваються у сучасному соціумі та проектувати педагогічну дитину зорієнтовану взаємодію; надавати компетентну допомогу і підтримку дітям у самопізнанні і саморозвитку у просторі дитинства; реалізовувати соціально-педагогічний супровід процесу соціалізації особистості в дошкільному дитинстві; передбачати соціальні наслідки використаних педагогічних технологій.

У аспекті вирішення вищезазначених підходів актуально звучить ідея Н. Гавриш про необхідність "...наукового усвідомлення і прогнозування перспектив розвитку дитинства та концентрації зусиль усіх відповідальних за її нормалізацію: вихователів, батьків, дослідників дитинства і практиків різних орієнтацій" [2, с. 6].

Проблема дослідження соціалізації особистості в дошкільному дитинстві обґрунтовувалася на засадах гуманістичної педагогічної парадигми, яка основною професійно-педагогічною цінністю визначає індивідуальність кожної дитини, її внутрішній простір, що зобов'язує врахувати специфіку соціально-особистісного розвитку дитини та особливостей її соціалізації на етапі дошкільного дитинства. За таких підходів, соціалізаційний процес в групах дошкільної установи набуває засад педагогічно виваженої соціалізації дітей і вимагає розширення соціо-культурного простору за рахунок перетинання суб'єктивного досвіду кожного з його суб'єктів (соціального педагога, дошкільного педагога, педагогів додаткової дошкільної освіти з різних напрямів, практичного психолога, батьків, дітей, громадськості). Аналіз соціально-педагогічної практики функціонування дошкільних установ засвідчив, що рівень соціалізації дітей за більшістю її показників, визнаних в якості значимих, не досягає належного рівня гармонійної соціалізації. Водночас, низка досліджень, у тому числі і наше, вказують на наявність значного соціалізаційного потенціалу таких інституцій соціалізації дитини. Причини цього нам вбачаються: по-перше, у відсутності цілісної педагогічної концепції соціалізації особистості у дошкільному дитинстві; по-друге, – в об'єктивних труднощах соціально-педагогічної діяльності дошкільного та соціального педагогів в умовах відносно "закритості" дошкільного закладу; по-третє, – у значному незабезпеченні штатів дошкільних закладів посадою соціального педагога, яка на сьогодні вводиться з розрахунку 80 дітей дошкільного віку на одного соціального педагога. Насправді, як показує практика, у більшості випадків соціальному педагогу доводиться проводити соціально-педагогічну роботу із "сім'ями соціального ризику", що значно ускладнює соціально-педагогічне втручання фахівця. Відповіді вихователів, спостереження за організацією педагогічного процесу в групах дошкільної установи, аналіз документації дозволяють нам стверджувати про відсутність у них чітких уявлень щодо соціалізації особистості у дошкільному дитинстві, про неспроможність вихователів самостійно діагностувати соціальний розвиток дитини, особливості її соціальної ситуації розвитку на етапі дошкільного дитинства та забезпечити гармонійну соціалізацію дошкільників. Водночас, спеціальні дослідження, проведені з метою виявлення особливостей ставлення практичних працівників до соціалізації дошкільника, зафіксували потребу педагогів у знаннях щодо сучасних проблем соціалізації дітей дошкільного віку. Відтак,

потреба у спеціалістах соціально-педагогічного профілю, які покликані забезпечити соціально-педагогічний супровід соціалізації особистості, є сьогодні надзвичайно актуальною. Вочевидь стає необхідною спеціальна підготовка майбутніх фахівців дошкільної та соціальної освіти до соціалізації особистості у дошкільному дитинстві.

У цьому напрямі заслуговує на увагу дисертаційне дослідження Н. Сайко, присвячене професійно-педагогічній підготовці майбутніх вихователів до соціалізації дітей дошкільного віку. На основі аналізу понять “освіта”, “зміст освіти”, а також вивчення програми з курсу “Педагогіка загальна і дошкільна” автором визначено основні підходи структурування змісту навчальних дисциплін, зокрема: 1) введено до програми з курсу “Педагогіка загальна і дошкільна” розділ “Соціалізація дошкільника”, зміст якого містить блок теоретичних тем і практичних завдань, спрямованих на усвідомлення студентами суспільної значимості проблеми соціалізації особистості; 2) впроваджено питання, що стосуються проблеми соціалізації дітей дошкільного віку у зміст таких дисциплін “Методика розвитку мовлення з практикумом виразного читання”, “Основи природознавства і ознайомлення дітей з природою”, що сприяє спрямованості студентів на здійснення процесу соціалізації; 3) впроваджено систему завдань, спрямовану на розвиток професійних умінь, засвоєння форм і методів соціалізації та їх практичну реалізацію; 4) розроблено програму спецсемінару “Теоретико-методичні основи соціалізації дітей дошкільного віку”, мета якої є розвиток діагностичних умінь студентів та умінь складати індивідуальну програму соціалізації особистості дитини. Підготовка студентів до успішної діяльності таким чином забезпечується оновленням змісту навчальних дисциплін, спрямованого на формування світогляду майбутніх вихователів, а саме з допомогою курсу “Педагогіка загальна і дошкільна”, який складається з теоретичної і практичної частин, а також узагальнюючого спецсемінару “Теоретико-методичні основи соціалізації дітей дошкільного віку” [3]. Ми віддаємо належне обсягу і змісту удосконалення роботи з підготовки майбутніх вихователів до соціалізації дітей дошкільного віку, здійснене Н. Сайко, але вважаємо, що підготовка сучасного фахівця до соціально-педагогічного супроводу соціалізації дитини потребує розробки та введення у педагогічний процес вищих навчальних закладів курсу “Соціалізація особистості та методика ознайомлення дітей із суспільним довкіллям”. Зазначимо, що у сучасних навчальних планах факультетів дошкільної освіти ВУЗів питання соціалізації особистості дитини розведені за багатьма предметами: у курсах “Дошкільна педагогіка”, “Методика розвитку рідної мови та ознайомлення дітей з навколишнім”, “Дитяча психологія”, “Інноваційні технології дошкільної освіти” тощо. Проблеми соціалізації сучасних дітей і молоді торкаються усіх сфер життя суспільства, а відтак і повинні виявлятися у процесі підготовки фахівців дошкільної та соціальної освіти у ВУЗі. Відсутність у сучасних фахівців практичної дошкільної галузі цілісного уявлення про дитину як суб’єкт і об’єкт соціалізації, технології соціально-педагогічного супроводу соціалізації особистості у дошкільному дитинстві та знань, умінь, навичок з методики ознайомлення дітей із суспільним довкіллям. Усе це разом спонукало нас до розробки та запровадження курсу “Соціалізація особистості та методика ознайомлення дошкільників з суспільним довкіллям”. Цей навчальний курс має на меті опанування майбутніми дошкільними педагогами сутності процесу соціалізації особистості, що дозволяє усвідомити складний процес входження особистості дитини в соціум та оволодіння сучасними ефективними методами і прийомами, що сприяють розвитку когнітивної, емоційної і поведінкової сфер дитини при ознайомленні її з суспільним довкіллям.

Загальними завданнями курсу виступили:

- формування у студентів стійкої професійно-педагогічної мотивації до реалізації соціально-педагогічного супроводу соціалізації особистості у дошкільному дитинстві;
- озброєння педагогів дошкільної освіти теоретичними і прикладними знаннями змістової і процесуальної сутності, механізмів та факторів соціалізації особистості та закономірностей її соціального становлення на етапі дошкільного дитинства;
- вироблення у студентів педагогічних умінь та навичок, оволодіння технологією

соціально-педагогічного супроводу соціалізації особистості в дошкільному дитинстві з метою забезпечення пізнання дітьми суспільного довкілля, виявлення їхньої власної соціальної активності та формування соціальної компетентності;

– забезпечення високого рівня творчого потенціалу і здатності до саморозвитку, усвідомлення творчої природи діяльності педагога дошкільної освіти.

Методика викладання курсу передбачає:

– виклад в основі навчального матеріалу з соціалізації особистості та ефективних методів і прийомів, які сприяють розвитку когнітивної, емоційної і поведінкової сфер дитини при ознайомленні з суспільним довкіллям з активним використанням ілюстративно-дидактичного матеріалу;

– інтеграцію соціально-педагогічних знань зі змістом суміжних дисциплін;

– екстраполяцію науково-теоретичної інформації про соціалізацію на соціальний досвід студентів, введення набутих знань у практичну діяльність студентів;

– застосування інтерактивних, проблемно-пошукових методів навчання, орієнтація на особистісно зорієнтовану взаємодію, діалог, самостійне наукове дослідження актуальних проблем дитинства у сучасному соціумі;

– вироблення уміння педагога орієнтуватися у соціальних проблемах суспільства та самовизначатися у соціальній ситуації розвитку особистості, в аналізі проблеми та приймати адекватні рішення у сучасній ситуації суперечливого ставлення дорослого світу до світу дітей, яка існує у теорії та практиці сучасної дошкільної освіти. Такий підхід до підготовки педагогічних кадрів відповідатиме сучасним вимогам педагогічної науки і забезпечуватиме позитивну соціалізацію особистості в дошкільному дитинстві. Необхідним елементом цього процесу є цілісне уявлення про дитину як об'єкта і суб'єкта соціалізації, розвиток активності, ініціативності, самостійності і відповідальності як базових якостей особистості; залучення дітей у широке суспільне довкілля для формування уявлень про життя людей у соціумі, формування гармонійних стосунків з однолітками через організацію взаємодії на рівні емоційного спілкування, вибудовування соціальної поведінки дитини в суспільному довкіллі.

Література

1. Діти і соціум: особливості соціалізації дітей дошкільного та молодшого шкільного віку: Монографія / А.М.Богущ, Н.В.Гавриш, С.М.Курінна, І.П.Печенко; Наук. ред.. А.М.Богущ; За заг. ред. Н.В.Гавриш. – Луганськ: Альма-матер, 2006. – 368 с.
2. Кузь В.Г. Готуємо сільського вчителя-вихователя // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи: Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини / Ред. кол.: Н.С.Побірченко (гол. ред.) та інші. – К.: Наук. світ, 2002. – С. 6-13.
3. Сайко Н.О. Професійно-педагогічна підготовка майбутніх вихователів до соціалізації дітей дошкільного віку: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Н.О. Сайко. – К., 2004. – 259 с.

УДК 37.013. 42:06.011:061. 213

Романовська Л.І.

УМОВИ АКТИВІЗАЦІЇ ОСОБИСТІСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЧЛЕНІВ ДИТЯЧИХ ГРОМАДСЬКИХ ОБ'ЄДНАНЬ

Анотація. У статті розкриваються сутнісні аспекти діяльності сучасних дитячих громадських об'єднань та її вплив на процес соціального виховання дітей і підлітків.

Аннотация. В статье раскрываются существенные аспекты деятельности современных детских общественных объединений и её влияние на процесс социального воспитания детей и подростков.

Annotation. En the article it has been shown the main aspects of modern children's community unions activity and its influence on the process of social upbringing of children and youth.